25. Вызначце, у якіх прыкладах з прыведзеных парушаны марфалагічныя нормы:

1) старэйшы за яго; 2) без чэрг; 3) пяццю; 4) карані.

А) ва ўсіх прыкладах. **Б)** 1, 3. **В)** 1. **Г)** 2. **Д)** 2, 4.

26. У склад якога слова ўвайшлі запазычаныя з грэчаскай мовы словы *autos*, *bios*, *grapho*?

А) аўтограф. **Б)** афарызм. **В)** аўтабіяграфія. **Г)** манаграфія. **Д)** арфаграфія.

27. Якімі спосабамі рыфмоўкі карыстаюцца паэты пры вершаскладанні? Выберыце патрэбныя варыянты з прыведзеных:

1) простая; 2) парная; 3) састаўная; 4) кальцавая; 5) перакрыжаваная; 6) дакладная.

А) усе варыянты. **Б)** 1, 3, 6. **В)** 1, 2, 4. **Г)** 2, 3, 6. **Д)** 2, 4, 5.

28. Калі ўпершыню з’явіўся ў старажытнай беларускай літаратуры тэрмін ***верш***?

А) на пачатку XIV стагоддзя. **Б)** на пачатку XV стагоддзя.
В) на пачатку XVI стагоддзя. **Г)** на пачатку XVII стагоддзя.
Д) на пачатку XVIII стагоддзя.

29. У якіх сказах з прыведзеных ёсць моўныя недакладнасці?

1) Аленка навучылася ад маці пячы смачныя бліны з грэцкай мукі.
2) Міхась доўга чакаў сябра, трымаючы лыжы ад марозу рукамі.
3) У кузні Янка з цікавасцю назіраў, як дзед з лёгкасцю браў у рукі кувалду і пачынаў працу.
4) Хлапчукі адразу паверылі, што кратэр утварыўся ў даўнія часы ад падзення метэораў.
5) Для вопытаў вучні прынеслі драўняны вугаль.

А) ва ўсіх сказах. **Б)** няма памылак. **В)** 1, 3, 5. **Г)** 2, 4, 5. **Д)** толькі 4.

30. Дадзены ўрыўкі з твораў вядомых беларускіх паэтаў:

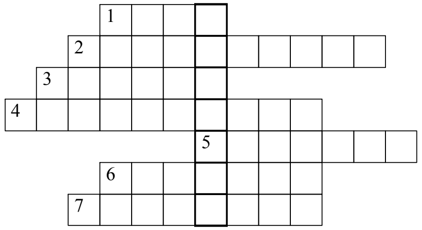

1) З легендаў і казак былых пакаленняў …;
2) Здароў, марозны звонкі вечар …;
3) Зайграй, зайграй, хлопча малы …;
4) Дзе мой край? Там, дзе вечную песню пяе Белавежа …;
5) Родная мова, цудоўная мова! Ты нашых думак уток і аснова!..;
6) Мова, пявучая родная мова, ты – уладарка нявызнаных скарбаў …;
7) З усіх дарог я, край мой любы, заўжды вярнуся да цябе…

Дадзены аўтары: *а) Зарыцкі; б) Пазнякоў; в) Дубоўка; г) Танк; д) Караткевіч; е) Багдановіч; ё) Багрым.*

Калі правільна вызначыце прозвішча аўтара, каму належыць выказванне, і ўпішаце ў патрэбныя клеткі, то ў выдзеленым радку прачытаеце назву твора, які быў напісаны Каятанам Марашэўскім і лічыцца найбольш значным помнікам беларускага пісьменства XVIII ст.

А) 1-ё, 2-г, 3-в, 4-б, 5-д, 6-е, 7-а. **Б)** 1-г, 2-е, 3-ё, 4-д, 5-в, 6-а, 7-б.
В) 1-в, 2-е, 3-ё, 4-а, 5-д, 6-г, 7-б. **Г)** 1-д, 2-г, 3-а, 4-б, 5-ё, 6-е, 7-в.
Д) 1-г, 2-ё, 3-а, 4-в, 5-б, 6-е, 7-д.

Конкурс арганізаваны і праводзіцца Грамадскім аб’яднаннем «Беларуская асацыяцыя «Конкурс» сумесна з Акадэміяй паслядыпломнай адукацыі пад эгідай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь.

220013, г. Мінск, вул. Дарашэвіча, 3, РЗШ АПА.
тэл. (017) 292 80 31, 292 34 01; e-mail: info@bakonkurs.org
http://www.bakonkurs.org/

ГА «БА «Конкурс». Заказ 11. Тыраж 27500 экз. г. Мінск. 2008 г.

Конкурс па беларускай мове
“БУСЛІК-2008”

Чацвер, 21 лютага 2008 года

- працягласць работы над заданнем 1 гадзіна 15 хвілін;
- карыстацца падручнікамі, канспектамі, справачнай літаратурай забараняецца;
- кожны правільны адказ адзначаецца трыма, чатырма ці пяццю баламі; колькасць балаў, якія атрымлівае ўдзельнік, адказваючы на пытанне правільна, вызначаецца складанасцю пытання; складанасць пытання вызначаецца па колькасці ўдзельнікаў, якія правільна на яго адказалі;
- няправільны адказ адзначаецца чвэрцю балаў, прадугледжаных за дадзенае пытанне, і залічваецца са знакам «мінус», у той час, як не даўшы адказу, удзельнік захоўвае раней набраныя балы;
- на кожнае пытанне маецца толькі адзін правільны адказ;
- самастойная і сумленная работа над заданнем – галоўнае патрабаванне арганізатараў да ўдзельнікаў конкурсу;
- на старце ўдзельнік атрымлівае авансам 30 балаў;
- максімальная колькасць балаў, якую можа атрымаць удзельнік конкурсу, – 150;
- пасля заканчэння конкурсу лісток з заданнем застаецца ўдзельніку.

Заданне для вучняў 7-8 класаў

1. Вызначце правільна напісанае слова:

А) светафор. **Б)** святлафор. **В)** светлафор. **Г)** святлафар. **Д)** святафор.

2. Выберыце толькі ветлівыя звароты:

1) добры дзень; 2) чытай; 3) калі ласка; 4) смачна есці; 5) сядзь тут; 6) у аўторак.

А) 1, 3. **Б)** 1, 3, 4. **В)** 2, 3, 5. **Г)** 3, 4. **Д)** 5, 6.

3. У якіх словах замест пропуску не ўставіце літару ***я***?

1) с..ржант; 2) б..да; 3) г..рой; 4) вос..мсот; 5) ц..жкаваты; 6) в..сляр.

А) ва ўсіх словах. **Б)** 1, 3, 4. **В)** 3, 4. **Г)** 4, 5. **Д)** 2, 5, 6.

4. Сымонка падбіраў да назоўнікаў адпаведныя прыметнікі. Атрымаліся словазлучэнні: *1) гліняная глеба; 2) лясістыя кветкі; 3) цікаўны артыкул; 4) чалавечны род.* Якія словазлучэнні хлопчык запісаў няправільна?

А) усе словазлучэнні. **Б)** 1, 2. **В)** 2, 3. **Г)** 2, 4. **Д)** 4.

5. Якога слова не хапае ў фразеалагізме ***да … поту***?

А) працоўнага. **Б)** гультайскага. **В)** зманлівага. **Г)** пятага. **Д)** сёмага.

6. У беларускага паэта М. Пазнякова ёсць загадка:

Сябры, пабраўшыся за рукі,
Вядуць усіх нас да навукі.
Яны – у кнізе і ў газеце,
І іх павінны ведаць дзеці.

Знайдзіце адгадку ў пераблытаных літарах.

А) р, і, п, к, д, а, і, ч, у, н. **Б)** ў, к, с, і, н, о, і, к.
В) і, р, ы, т, л, а. **Г)** і, л, а, к, м, ю, н. **Д)** н, і, к, і, г.

7. Колькі займеннікаў ужыў вядомы пісьменнік Я. Скрыган у сваім выказванні: *«Кожны з нас збіраўся выбраць самую шчаслівую пуцявіну і пайсці па ёй праз усё жыццё»*?

А) няма займеннікаў. **Б)** 3. **В)** 4. **Г)** 5. **Д)** 6.

8. У якіх фразеалагізмах з прапанаваных ужыты лічэбнікі?

1) Месца сабе не знаходзіць. *2) Ісці на свой хлеб.* *3) На адной назе.*
4) Як дзве кроплі вады. *5) Зямлі не чуць пад сабою.* *6) За сямю замкамі.*

А) няма лічэбнікаў. **Б)** ва ўсіх фразеалагізмах ужыты лічэбнікі.
В) 1, 2, 5. **Г)** 3, 4, 6. **Д)** толькі 4.

9. Дадзена слова ***добры***. Выберыце да гэтага слова антонімы з ніжэй прыведзеных слоў:

1) чужы; 2) благі; 3) спагадлівы; 4) родны; 5) сумны; 6) далёкі.

А) няма антонімаў. **Б)** 1, 2, 6. **В)** 2. **Г)** 3, 4, 5. **Д)** 6.

10. На рускай мове гэта кветка называецца *анютины глазки*. А як па-беларуску? Выберыце назвы гэтай кветкі з прыведзеных ніжэй слоў:

1) махвіцы; 2) гайнік; 3) расіца;
4) трайцвет; 5) браткі; 6) медуніца.

А) 1, 6. **Б)** 1, 4, 5. **В)** 2, 4. **Г)** 2, 3, 6. **Д)** 4, 5.

11. У якіх словах з дадзеных на месцы пропуску трэба напісаць літару ***ы***?

1) р..зюме; 2) інт..лект; 3) інж..нер; 4) д..рэктар; 5) вет..ран;
6) партр..тыст; 7) інц..дэнт; 8) д..станцыя; 9) гард..роб.

А) ва ўсіх словах. **Б)** 1, 2, 5, 7. **В)** 2, 3, 4, 6. **Г)** 3, 4, 7, 8. **Д)** 4, 6, 8, 9.

12. Разгадайце рэбусы і вызначце толькі назвы птушак.

1) 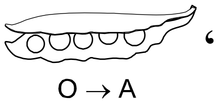

2) 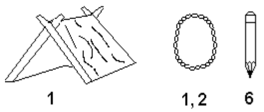

3) 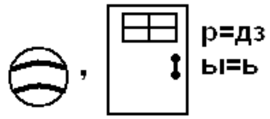

4) 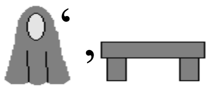

5)

А) усе назвы птушак. **Б)** няма назваў птушак. **В)** 1, 3, 5. **Г)** 2, 4. **Д)** 2, 3, 4.

13. У беларускага паэта Сяргея Грахоўскага ёсць наступныя вершаваныя радкі:

Чалавеку патрэбна не слава,
А людская ўвага і ласка,
І сардэчнае цёплае слова,
І вясёлая добрая …

Якога слова не хапае?

А) гутарка. **Б)** бяседа. **В)** казка. **Г)** парада. **Д)** гісторыя.

14. Якія знакі прыпынку неабходна паставіць на месцы пропускаў у сказе: *Снуючыся высока ў небе _ раняла птушка мяккія _ ласкавыя мелодыі _ сатканыя са звону срэбраных струн _ з бульканця лясных ручайкоў _ з зумкання пчаліных крыльцаў _ шолаху красак.* (Я. Колас)?

А) два працяжнікі, двукроп'е, тры коскі. **Б)** тры коскі, двукроп'е, дзве коскі.
В) шэсць косак. **Г)** чатыры коскі, два працяжнікі.
Д) знакі прыпынку не патрэбны.

15. У якім(-іх) сказе(-ах) з прапанаваных няправільна падкрэслены дзейнік:

1) Снягі вакол. *2) Вунь след.*
3) Маша з сяброўкай прыйшла на заняткі гуртка. *4) Крупнік здаўна гатавалі ў печы.*

А) няма памылак. **Б)** 1, 2, 4. **В)** толькі 2. **Г)** 2, 3. **Д)** 3, 4.

16. Дадзены словы: *1) штораз; 2) утраіх; 3) бягом; 4) дадому; 5) нараўне; 6) надта.* Вызначце толькі прыслоўі.

А) усе словы. **Б)** 1, 3, 5. **В)** 2, 4. **Г)** 3, 5, 6. **Д)** 3, 6.

17. У правапісе якіх дзеясловаў з прыведзеных ёсць памылкі ў напісанні канчаткаў?

1) чытаеце; 2) пасадзеце; 3) пераможыце; 4) бежаце; 5) ходзіце.

А) ва ўсіх дзеясловах. **Б)** няма памылак. **В)** 1, 2, 5. **Г)** 2, 3, 4. **Д)** 3, 5.

18. ***Фразеалагічныя спалучэнні*** – гэта …

А) устойлівыя спалучэнні слоў з адзіным цэласным значэннем.
Б) устойлівыя трапныя народныя выслоўі з павучальным зместам.
В) трапныя вобразныя выслоўі пісьменнікаў, грамадскіх дзеячаў.
Г) устойлівыя адзінкі, сэнс якіх непасрэдна вынікае са значэнняў слоў-кампанентаў.
Д) устойлівыя спалучэнні слоў, значэнне якіх можна вывесці толькі з пераносных значэнняў слоў-кампанентаў.

19. У якіх прыкладах напішаце часціцу ***не*** асобна?

1) У тэатр прыйшоў (не) старэйшы, а малодшы брат.
2) Вучань (не) давыканаў заданне.
3) У пакоі засталіся толькі (не) пабеленыя сцены.
4) Дзверы ў пакой (не) зачынены.
5) Маша зусім (не) лепш чытала.
6) Янку было надта (не) прыемна за свой учынак.

А) ва ўсіх прыкладах. **Б)** 1, 2, 6. **В)** 1, 4, 5. **Г)** 2, 3, 6. **Д)** 2, 4, 6.

20. Дадзены лічэбнікі: *1) трэці; 2) дзевяцьтысячны; 3) чатырохсоты; 4) дзевяноста чацвёрты; 5) пяць тысяч сёмы*. Які парадкавы лічэбнік запісаны няправільна?

А) усе парадкавыя лічэбнікі запісаны правільна.
Б) 1, 3, 4, 6. **В)** 2. **Г)** 2, 4, 5, 6. **Д)** 5.

21. Якая літара для абазначэння мяккасці зычнага адсутнічала ў старабеларускім пісьменстве?

А) і. **Б)** я. **В)** ю. **Г)** ё. **Д)** е.

22. Вядомы беларускі пясняр Янка Купала ўспамінаў, што важнае для яго пытанне, на якой мове пісаць, было вырашана пасля таго, як трапілі яму ў рукі беларускія творы… Чые творы на беларускай мове зрабілі ўплыў на Я. Купалу?

А) Тараса Шаўчэнкі. **Б)** Кастуся Каліноўскага. **В)** Язэпа Пушчы.
Г) Максіма Гарэцкага. **Д)** В. Дуніна-Марцінкевіча.

23. Якую форму множнага ліку мае назоўнік ***чалавек***?

А) чалавекі. **Б)** народ. **В)** людзі. **Г)** натоўп. **Д)** грамадства.

24. Алесь лепш за ўсіх разгадваў у класе загадкі. А вось над шарадай, якую яму загадалі сябры, задумаўся, бо не ведаў нават значэння гэтага слова. Дапамажыце Алесю выбраць правільнае значэнне слова ***шарада***:

А) перастаноўка літар у слове, пры якой атрымліваецца новае слова.
Б) загадка, у якой загаданае слова падзяляецца на часткі, кожная з якіх – самастойнае слова, якое трэба адгадаць, каб атрымалася галоўнае слова.
В) загадкі, у якіх з загаданага слова шляхам замены літары на другую ўтвараецца новае слова.
Г) кароткае іншасказальнае апісанне якога-небудзь прадмета, з'явы, якія трэба пазнаць, адгадаць.
Д) загадкі, для разгадвання якіх трэба адшукаць загаданае слова і ўтварыць ад яго новыя словы адгадкі перастаноўкаю або выкідваннем асобных складоў ці літар.